

Praksisnotat § 83, 83a, 94 og 94a.

Social 2

Dato: juni 2021

Indhold

- I. Lovgrundlag
- II. Personkredsen for praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje og madservice.
- III. Udmåling af praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje og madservice IV. Tilrettelæggelsen af hjælpen
- V. Rehabiliterende hjælp
- VI. Grænsefladen til andre bestemmelser
- VII. Principmeddelelser VIII. De konkrete sager

I. Lovgrundlag

Lov om social service (serviceloven), jf. seneste lovbekendtgørelse nr. 798 af 7. august 2019.

Uddrag af serviceloven:

§ 83. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde

- 1) personlig hjælp og pleje,
- 2) hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet og
- 3) madservice.

Stk. 2. Tilbuddene efter stk. 1 gives til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver.

Stk. 3. Forud for vurderingen af behovet for hjælp efter stk. 1 skal kommunalbestyrelsen vurdere, om et tilbud efter § 83 a vil kunne forbedre personens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for hjælp efter stk. 1.

Stk. 4. Tilbud om hjælp efter stk. 1 skal bidrage dels til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte individuelle mål for hjælp efter stk. 1 til den enkelte modtager af hjælpen. Hjælpen skal løbende tilpasses modtagerens behov.

Stk. 6. I forbindelse med afslutning af et rehabiliteringsforløb efter § 83 a skal kommunalbestyrelsen vurdere modtagerens behov for hjælp efter § 83.

Stk. 7. Tilbuddene efter stk. 1 kan ikke gives som generelle tilbud efter § 79.

Stk. 8. Kommunen skal ved tilrettelæggelsen af pleje og omsorg m.v. for en person med en demensdiagnose så vidt muligt respektere dennes vejledende tilkendegivelser for fremtiden med hensyn til bolig, pleje og omsorg (plejetestamenter).

§ 83 a. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb til personer med nedsat funktionsevne, hvis rehabiliteringsforløbet vurderes at kunne forbedre personens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for hjælp efter § 83, stk. 1. Vurderingen skal være individuel og konkret og tage udgangspunkt i modtagerens ressourcer og behov.

Stk. 2. Rehabiliteringsforløbet, jf. stk. 1, skal tilrettelægges og udføres helhedsorienteret og tværfagligt. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte individuelle mål for rehabiliteringsforløbet i samarbejde med den enkelte modtager af forløbet.

Stk. 3. De fastsatte mål og tidsrammen for rehabiliteringsforløbet skal indgå i en samlet beskrivelse af forløbet. Er der under rehabiliteringsforløbet behov for at ændre i målene, skal dette ske i samarbejde med modtageren.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde modtageren af et rehabiliteringsforløb den nødvendige hjælp og støtte under forløbet med henblik på at nå de fastsatte mål, jf. stk. 2. Hjælpen og støtten skal løbende tilpasses udviklingen i modtagerens funktionsevne. Hvis modtageren ikke gennemfører et rehabiliteringsforløb, skal kommunalbestyrelsen vurdere modtagerens behov for hjælp efter § 83, jf. § 83, stk. 6.

§ 94. En person, som er berettiget til hjælp eller støtte efter § 83, kan vælge selv at udpege en person til at udføre opgaverne. Den udpegede person skal godkendes af kommunalbestyrelsen, som herefter skal indgå kontrakt med den pågældende om omfang og indhold af opgaverne, om leverancesikkerhed, jf. § 90, og om betaling m.v.

§ 94 a. Personer, der modtager hjælp efter § 83, kan vælge en helt eller delvis anden hjælp end den, der er truffet afgørelse om, jf. §§ 88 og 89. En tilkendt ydelse, der fravælges efter 1. pkt., kan ikke efterfølgende kræves leveret efter § 90.

Vejledning nr. 9341 af 8. maj 2015 om hjælp og støtte efter serviceloven

II. Personkredsen for praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje og madservice

Personkredsen for hjælp efter servicelovens § 83 er voksne, der ikke kan klare personlig og praktisk opgaver i hjemmet på grund af:

- Midlertidigt behov efter sygdom, operation eller særlige sociale problemer
- Varigt behov som følge af svækket helbred på grund af alderdom
- Varigt behov på grund af et handicap eller særlige sociale problemer.

Personlig pleje dækker over hjælp med personlig hygiejne, at få tøj på, at komme ud af sengen, at spise osv.

Praktisk hjælp dækker over hjælp til praktiske gøremål i hjemmet som rengøring, tøjvask, indkøb osv.

Kommunen skal efter servicelovens § 83 tilbyde personlig hjælp og pleje, hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet og madservice til borgere, der som følge af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre disse opgaver.

Formålet med tilbud efter § 83, stk. 1, er, dels at bidrage til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder, dels at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Hjælpen skal på den måde ikke kun kompensere for følger af nedsat funktionsevne, men også – i det omfang det er muligt – fremme den enkeltes mulighed for at leve et liv med bedst mulig funktionsevne.

Den personlige og praktiske hjælp og madservice skal betragtes som hjælp til selvhjælp, det vil sige som supplerede hjælp til opgaver, som modtageren midlertidigt eller varigt er ude af stand til eller kun meget vanskeligt selv kan udføre.

Det er i overensstemmelse med formålet med § 83 at gøre modtageren i stand til at klare sig selv. Kommunen skal vurdere, om der skal ydes bistand til indkøb af hjælpemidler og instruktion i anvendelsen af disse. Der henvises til principmeddelelser 83-12 og 32-16.

Principmeddelelse 83-12:

En kommune var berettiget til at give afslag på fortsat praktisk hjælp med henvisning til, at borgeren kunne benytte mindre belastende arbejdsstillinger, dele opgaverne op eller gøre brug af andre redskaber eller teknologiske hjælpemidler.

Kommunen havde foretaget en konkret og individuel vurdering af borgerens helbredssituation og funktionsevne. Det var herunder vurderet, om borgeren ville være i stand til at betjene sig af de nødvendige redskaber og hjælpemidler.

Det var et lovligt kriterium, når kommunen ved vurderingen af behovet for praktisk hjælp, ifølge kommunens kvalitetsstandard for praktisk hjælp, lagde vægt på, om borgeren selv kunne varetage rengøringen ved at bruge hjælpemidler.

Kommunen havde ikke samtidig med afgørelsen om praktisk hjælp taget stilling til, om der var behov for andre former for hjælp og støtte. Sagen blev derfor hjemvist, for at kommunen kunne træffe afgørelse om, hvorvidt borgeren var berettiget til støtte eller hjælp efter reglerne om forbrugsgoder til at anskaffe et teknologisk hjælpemiddel i form af en robotstøvsuger.

Det er vigtigt at være opmærksom på det aktiverende sigte, der indgår som et væsentligt element i hjælpen. Indsatsen bør have som primært mål at gøre modtageren i stand til at klare sig selv, og hvis dette ikke er muligt, bør indsatsen sigte mod at gøre modtageren i stand til selv at klare så mange opgaver som muligt.

Kommunen er forpligtet til i forbindelse med afslutningen af et rehabiliteringsforløb at tage stilling til, om borgeren har behov for hjælp efter § 83. Herudover skal kommunen tage stilling borgerens eventuelle andre behov for hjælp, jf. retssikkerhedslovens § 5 (helhedsvurdering).

Borgeren skal skriftligt oplyses om, hvilken hjælp der er bevilliget. Ved mindre begunstigende justeringer i hjælpen kan kommunen undlade at fremsende en ny skriftlig oplysning herom til borgeren, jf. servicelovens § 89.

Hjælpen skal indgå som et led i kommunens øvrige sociale og sundhedsmæssige tilbud til ældre, personer med handicap og personer med sociale problemer mv. Og hjælpen skal medvirke til, at disse personer kan fungere bedst muligt i deres aktuelle bolig, idet hjælpen skal bidrage til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Hjælpen kan gives, uanset hvilken form for bolig modtageren har. Der kan gives personlig og praktisk hjælp og madservice til personer, der bor i egen bolig (lejlighed, hus eller ældrebolig), i plejebolig efter lov om almene boliger mv., på plejehjem, i en boform efter servicelovens §§ 107-110, eller i bofællesskaber.

Hjælpen skal gives og tilrettelægges i nært samarbejde med modtageren og støtte denne i at vedligeholde eller genvinde et fysisk eller psykisk funktionsniveau eller afhjælpe særlige sociale problemer.

Personlig og praktisk hjælp og madservice kan gives midlertidigt eller varigt afhængigt af det konkrete behov for hjælp. Kommunen skal foretage en konkret vurdering af, om borgerens deltagelse i madlavning i højere grad, end en madserviceordning vil medvirke til at vedligeholde borgerens færdigheder eller afhjælpe følgerne af borgerens funktionsnedsættelse eller sociale problemer.

Principmeddelelse 11-19:

Når kommunen skal bevilge støtte til madlavning, skal kommunen vurdere, om borgeren er i personkredsen for enten praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning.

Praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning

Ved praktisk støtte til madlavning i hjemmet laver hjælperen i samarbejde med borgeren maden. En madserviceordning er karakteriseret ved, at maden er produceret af andre uden deltagelse fra borgeren. Maden bliver typisk fremstillet udenfor borgerens hjem og leveret til en fast pris.

Efter formålet med bestemmelsen om personlig pleje og praktisk støtte skal borgere, der kan deltage i madlavningen med støtte, ikke bevilges madserviceordning, men i stedet praktisk støtte til madlavning. Det er ikke en forudsætning, at borgeren kan deltage i alle dele af madlavningen.

Om borgeren kan deltage i madlavning, beror på en konkret vurdering af borgerens funktionsevne, og om hjælpen vil bidrage dels til at vedligeholde fysiske og psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Kommunen er som udgangspunkt berettiget til at henvise borgeren til madserviceordning, hvis borgeren på grund af sin funktionsevne ikke kan udføre nogen dele af de nødvendige opgaver i forbindelse med madlavning, og støtten dermed ikke kan bidrage dels til at vedligeholde færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af borgerens funktionsevne eller særlige sociale problemer.

I visse tilfælde kan madserviceordning ikke dække borgerens hjælpebehov, selvom borgeren ikke kan samarbejde om madlavningen. Det kan fx være tilfældet, hvis borgeren har hjemmeboende børn, som borgeren har ansvaret for at lave mad til, og madserviceordningen ikke kan bevilges til borgerens børn. Eller hvis borgeren på grund af helbredsproblemer har behov for speciallavet mad, som ikke kan leveres via madserviceordningen. I sådanne tilfælde skal borgeren have praktisk støtte til madlavningen.

Personlig og praktisk hjælp og madservice gives hovedsagelig i dag- og aftentimerne, men kommunen skal efter § 87 sørge for, at der i fornødent omfang kan gives hjælp døgnet rundt.

Kommunen kan ikke stille krav om, at modtageren skal tage ophold i en anden boligform, hvis hjælpen overstiger et vist niveau.

Personer eller familier, der har behov for personlig og praktisk hjælp og madservice, kan have problemer, som kræver mere indgående social- eller sundhedsmæssig bistand. Det kan derfor være nødvendigt at give andre former for hjælp ved siden af hjælpen efter § 83.

De praktiske opgaver i hjemmet, der falder ind under bestemmelsen i serviceloven om praktisk hjælp, er de tilbagevendende huslige pligter, der normalt udføres i forbindelse med bevarelsen af hjemmet. Det er derfor ikke den fysiske afgrænsning af hjemmet, der er afgørende for vurderingen af, om der er tale om en praktisk opgave, der ligger i hjemmet. Der skal være en naturlig sammenhæng mellem udførelsen af de praktiske opgaver i hjemmet og uden for hjemmet. Andre praktiske opgaver, som ikke er nødvendige huslige opgaver, eller ikke gør borgeren i stand til at klare sig på egen hånd, er ikke omfattet af den hjælp, der ydes som praktiske opgaver i hjemmet efter serviceloven. Det er fx hjælp til vedligeholdelse af bolig, bilvask, havearbejde, renholdelse af udendørsarealer, udvendig vask af vinduer, snerydning m.v. Se principmeddelelse 75-16.

Kommunen kan ikke give tilbud efter § 83 som generelle tilbud.

III. Udmåling af den praktiske hjælp, personlige hjælp og pleje, eller madservice

Kommunen er udover at skulle tage stilling til behovet for personlig og praktisk hjælp også forpligtet til at vurdere pårørendes samlede situation. Kommunen skal tage stilling til, om der er behov for andre former for social- og sundhedsmæssig bistand. Det kan fx være:

- Hjælpemidler
- Boligændringer
- Vedligeholdelsestræning m.m.

Kommunen kan ved udmålingen af hjælpen tage hensyn til, om borgeren kan anvende rigtige arbejdsstillinger og hjælpemidler, herunder robotstøvsuger.

Der kan henvises i øvrigt til principmeddelelse 3-19, der lægger vægt på, hvorvidt der er andre i husstanden, som kan varetage de praktiske opgaver. Det skal her bemærkes, at en rask ægtefælle skal varetage sin forholdsmæssige del af de praktiske opgaver i hjemmet.

Principmeddelelse 3-19

Enhver person i husstanden skal bidrage til at løse sin andel af de praktiske opgaver i hjemmet. En kommune skal derfor bedømme borgerens samlede situation og om nødvendigt inddrage oplysninger om eventuelt andre medlemmer af husstanden.

En kommune kan lægge til grund, at et medlem af en husstand kan varetage sin forholdsmæssige andel af opgaverne i hjemmet, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Det kan være forhold som fx helbred, ressourcer og livssituation eller lignende. Hvis dette er tilfældet, skal kommunen undersøge og vurdere, i hvilket omfang den enkelte i husstanden, i lyset af sin situation, er i stand til at deltage i at løse de fælles opgaver i hjemmet. Den forholdsmæssige andel nedsættes konkret til, hvad der kan begrundes i de særlige forhold.

Hvis det er et barn, der skal bidrage til at varetage opgaverne i husstanden, skal barnets modenhed indgå i vurderingen. Jo større og mere modent et barn er, des større kan forventningerne til barnets deltagelse i arbejdsopgaverne i hjemmet være. En kommune skal dog i hvert enkelt tilfælde sørge for, at kravene ikke går videre end de krav, der normalt stilles til børn i samme alder.

Hvis der fremkommer oplysninger, om at barnet ikke vil kunne håndtere opgaverne, skal kommunen foretage en konkret og individuel vurdering af, om der er særlige behov eller hensyn, der gør sig gældende i forhold til det enkelte barns samlede livssituation og ressourcer samt hvilke opgaver, barnet i forhold til sin modenhed kan forventes at klare.

Udmålingen tager udgangspunkt i kommunens generelle serviceniveau, men at kommunen altid skal foretage en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp og støtte, og i den forbindelse vurdere om borgerens behov nødvendiggør, at kommunen fraviger det generelle, vejledende serviceniveau.

Det fremgår af servicelovens § 138, at kommunalbestyrelsen inden for lovens rammer kan træffe beslutning om at fastsætte generelle vejledende serviceniveauer for den lokale udmøntning af hjælp efter loven.

IV. Tilrettelæggelse af hjælpen:

Kommunen har ansvaret for og beslutter, hvordan den skal planlægge og udføre sine opgaver på det sociale område. Kommunen vælger hvem, der skal udføre det tilbud om støtte, som er bevilget til borgeren. Beslutningen om hvem, der skal levere hjælpen efter serviceloven, er som udgangspunkt faktisk forvaltningsvirksomhed.

Der er dog frit valg af leverandør efter reglen om praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje jf. servicelovens § 91. Borgeren skal have en mulighed for at vælge mellem to eller flere leverandører af hjælpen, hvoraf den ene kan være kommunal.

Borgeren har dog også mulighed for selv at pege på en person, til at udføre de opgaver der er bevilget hjælp til efter § 83 jf. § 94. Kommunen indgår kontrakt med den udpegede person, som inden da skal godkendes af kommunen.

Kommunen skal sikre sig, at hjælpen efter § 83 kan leveres døgnet rundt jf. servicelovens § 87.

V. Rehabiliterende hjælp

Kommunen skal tilbyde et kortevarende og tidsafgrænset forløb, hvis et sådan forløb vurderes at kunne forbedre en funktionsnedsat persons evne til at varetage de praktiske opgaver selv. Lovforarbejderne sætter en vejledende tidsramme af 8-12 uger. Der er således tale om et intensivt forløb, som samtidig skal være overskueligt for borgeren, og som understøtter en fokuseret indsats. Der skal foretages en konkret og individuel vurdering af borgerens behov og muligheder for at opnå bedre funktionsevne i forhold til de konkrete opgaver.

Målgruppen for et rehabiliteringsforløb er personer, hvor et rehabiliteringsforløb vurderes at kunne forbedre personens funktionsevne og nedsætte behovet for hjemmehjælp. Målgruppen for et rehabiliteringsforløb er herefter afgrænset til personer, som er omfattet af personkredsen for hjemmehjælp efter § 83, stk. 2, jf. stk. 1. Det betyder også, at et rehabiliteringsforløb ikke har til formål at belyse, om borgeren er i personkredsen for hjemmehjælp.

Et forløb med rehabiliterende hjælp kan bruges i forbindelse med sagsoplysningen i hvilket omfang af praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje, borgeren skal have. Det er vigtigt at have for øje, at manglende medvirken i et rehabiliterende forløb ikke kan have processuel skadevirkning i forhold til borgerens sag om praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje.

Hvis der er tale om et kursus for at belyse borgerens funktionsevne i forhold til behovet for praktisk hjælp og personlig hjælp og pleje, vil reglerne i retssikkerhedsloven kapitel 3a om oplysningspligt finde anvendelse. Der kan derfor ved manglende medvirken i sådan et kursus kunne være processuel skadevirkning. Kommunen kan tilbyde et forløb der reelt er et rehabiliteringsforløb, uden at de har kaldt det et rehabiliterende forløb. Det er vigtigt, at se om forløbet har til sigte at forbedre borgeres evne til

selvstændigt at varetage de opgaver, der kan ydes hjælp til efter § 83. Vi kan henvise til principmeddelelse 13-16 i forbindelse med afgrænsningen mellem et rehabiliterende forløb og kursus til at belyse borgers funktionsevne.

Principmeddelelse 13-16

Kommunen skal tilbyde et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb, hvis kommunen vurderer, at et sådan forløb kan forbedre borgerens funktionsevne og dermed nedsætte behovet for indkøbsordning. I tilfælde, hvor kurset udbydes som et rehabiliteringsforløb til borgere, som har behov for indkøbsordning, skal kommunen være opmærksom på, at kommunen har pligt til at vurdere modtagerens behov for praktisk hjælp og til at træffe afgørelse om tildeling af hjælpen ud fra borgerens konkrete behov. Dette gælder uanset, hvad der er årsag til, at borgeren ikke gennemfører rehabiliteringsforløbet.

VI. Grænsefladen til andre bestemmelser

Grænseflader til socialpædagogisk støtte

Socialpædagogisk støtte bevilges til borgere, der har ressourcer til at kunne klare sig selv på nogle områder, men samtidig har behov for hjælp på andre områder. Bestemmelsen kan også anvendes til opgaver i forbindelse med egenomsorg, hvor borgeren ikke har ressourcer til at klare sig selv.

Når kommunen skal vurdere, om hjælpen skal bevilges efter servicelovens bestemmelse om praktisk hjælp og personlig pleje eller bestemmelsen om socialpædagogisk støtte, skal kommunen først og fremmest undersøge, hvad formålet med hjælpen er, herunder hvilken type opgave, der skal bevilges hjælp til.

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i, eller om borgeren kan deltage i udførelsen af opgaven. Det betyder, at hvis borgeren har behov for personlig pleje og praktisk hjælp, og hjælpen skal ydes i form af motivering og guidning, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp.

Hvis der er tale om personlig pleje eller praktiske opgaver, skal kommunen også vurdere, om et rehabiliteringsforløb kan nedsætte behovet for hjælp.

Principmeddelelse 10-19:

Motivering og guidning ved udførelse af de praktiske og personlige opgaver kan gives efter servicelovens bestemmelse om personlig pleje og praktisk hjælp, når det har sammenhæng med udførelsen af opgaven. Det gælder i de tilfælde, hvor den motiverende snak, guidning mv. om hjælpeopgaven (fx rengøring, bad m.v.) også har forbindelse til selve udførelsen af den praktiske og personlige opgave. Hjælperen er som udgangspunkt til stede under opgaven.

Hvis der er tale om opgaver, som ikke hører under bestemmelsen om personlig pleje eller hjælp til praktiske opgaver, skal kommunen overveje, om der er et hjælpebehov efter servicelovens bestemmelse om socialpædagogisk støtte. Det kan fx være hjælp til posthåndtering, økonomi, planlægning af struktur i

hverdagen, egenomsorg mv. Hjælperen behøver ikke nødvendigvis at være til stede under udførelsen af de enkelte opgaver.

VII. Principmeddelelser:

Principmeddelelse 11-19:

Kommunen skal tilbyde praktisk støtte i hjemmet til madlavning eller madserviceordning til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan lave mad.

Når kommunen skal bevilge støtte til madlavning, skal kommunen vurdere, om borgeren er i personkredsen for enten praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning.

Praktisk støtte til madlavning eller madserviceordning

Ved praktisk støtte til madlavning i hjemmet laver hjælperen i samarbejde med borgeren maden. En madserviceordning er karakteriseret ved, at maden er produceret af andre uden deltagelse fra borgeren. Maden bliver typisk fremstillet udenfor borgerens hjem og leveret til en fast pris.

Efter formålet med bestemmelsen om personlig pleje og praktisk støtte skal borgere, der kan deltage i madlavningen med støtte, ikke bevilges madserviceordning, men i stedet praktisk støtte til madlavning. Det er ikke en forudsætning, at borgeren kan deltage i alle dele af madlavningen.

Om borgeren kan deltage i madlavning, beror på en konkret vurdering af borgerens funktionsevne, og om hjælpen vil bidrage dels til at vedligeholde fysiske og psykiske færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Kommunen er som udgangspunkt berettiget til at henvise borgeren til madserviceordning, hvis borgeren på grund af sin funktionsevne ikke kan udføre nogen dele af de nødvendige opgaver i forbindelse med madlavning, og støtten dermed ikke kan bidrage dels til at vedligeholde færdigheder, dels til at afhjælpe væsentlige følger af borgerens funktionsevne eller særlige sociale problemer.

I visse tilfælde kan madserviceordning ikke dække borgerens hjælpebehov, selvom borgeren ikke kan samarbejde om madlavningen. Det kan fx være tilfældet, hvis borgeren har hjemmeboende børn, som borgeren har ansvaret for at lave mad til, og madserviceordningen ikke kan bevilges til borgerens børn. Eller hvis borgeren på grund af helbredsproblemer har behov for speciallavet mad, som ikke kan leveres via madserviceordningen. I sådanne tilfælde skal borgeren have praktisk støtte til madlavningen.

Kommunen skal tilrettelægge støtten i overensstemmelse med borgerens hjælpebehov.

Hvis borgeren er omfattet af personkredsen for støtte til madlavning og har behov for støtte til at kunne deltage i madlavningen, skal kommunen tilrettelægge støtten sådan, at borgeren får dækket sit støttebehov uanset borgerens boligforhold.

Betaling for de forskellige støtteordninger til madlavning

Når borgeren modtager praktisk støtte i hjemmet til madlavning, kan kommunen højst opkræve et beløb hos borgeren, der svarer til kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der kan henføres til produktion og levering af tilbuddet. Kommunen kan medregne direkte omkostninger (fx råvarer) og indirekte

omkostninger (fx administration). Kommunen kan derimod ikke kræve betaling for omkostninger til personale, der yder hjælp til den praktiske opgave herunder madlavning.

Når borgeren modtager madserviceordning, kan kommunen – ud over betaling for udgifter der henføres til produktion og levering af tilbuddet – også opkræve betaling for personaleomkostninger. Hvis borgere bor i et botilbud, kan kommunen maksimalt kræve 3.685 kr. pr. måned (2019 niveau) for madserviceordning med fuld forplejning for beboeren.

Kun omkostninger forbundet med madserviceordningen må medregnes i borgernes egenbetaling.

Den konkrete sag:

I den konkrete sag havde borgeren fået afslag på støtte til madlavning og tilbudt en madserviceordning, da kommunen vurderede, at borgeren ikke var motiveret. Ankestyrelsen vurderede, at borgeren havde mulighed for at kunne deltage i madlavningen, og støtten kunne bidrage dels til at vedligeholde færdigheder, og dels til at afhjælpe væsentlige følger af borgerens funktionsevne. Kommunen skulle derfor tilbyde borgeren støtte efter bestemmelsen om praktisk støtte til, at borgeren kunne deltage i madlavningen.

Principmeddelelse 3-19

Kompensationsprincippet

Formålet med kompensationsprincippet er, at borgere med en funktionsnedsættelse i videst muligt omfang bliver kompenseret for følgerne af funktionsnedsættelsen og stilles lige med andre borgere. Borgeren skal have mulighed for at leve så normalt et liv som muligt, herunder have et socialt liv og mulighed for at passe et arbejde.

Kompensationsprincippet giver ikke et krav på ubetinget compensation. Hjælp og støtte efter serviceloven kan alene bevilges efter en vurdering af formålet med den ansøgte hjælp og ud fra en konkret og individuel vurdering af borgerens samlede situation, behov, funktionsevne og ressourcer i husstanden.

Det primære mål med indsatsen er at gøre borgeren i stand til at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten. Hvis det ikke er muligt at gøre borgeren i stand til at klare sig selv, bør indsatsen sigte mod at gøre borgeren i stand til at klare så mange opgaver selv som muligt.

Det er borgeren med funktionsnedsættelsen, som skal kompenseres for sin nedsatte evne til fx at varetage de praktiske opgaver i hjemmet. Det betyder, at en kommune skal tage udgangspunkt i de opgaver, som personen ville have bidraget med, hvis personen var rask.

Betydningen af den fælles husstand og borgerens og familiens samlede situation

Enhver person i husstanden skal bidrage til at løse sin andel af de praktiske opgaver i hjemmet. En kommune skal derfor bedømme borgerens samlede situation og om nødvendigt inddrage oplysninger om eventuelt andre medlemmer af husstanden.

En kommune kan lægge til grund, at et medlem af en husstand kan varetage sin forholdsmæssige andel af opgaverne i hjemmet, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Det kan være forhold som fx helbred, ressourcer og livssituation eller lignende. Hvis dette er tilfældet, skal kommunen undersøge og vurdere, i hvilket omfang den enkelte i husstanden, i lyset af sin situation, er i stand til at deltage i at løse de fælles opgaver i hjemmet. Den forholdsmæssige andel nedsættes konkret til, hvad der kan begrundes i de særlige forhold.

Hvis det er et barn, der skal bidrage til at varetage opgaverne i husstanden, skal barnets modenhed indgå i vurderingen. Jo større og mere modent et barn er, des større kan forventningerne til barnets deltagelse i arbejdsopgaverne i hjemmet være. En kommune skal dog i hvert enkelt tilfælde sørge for, at kravene ikke går videre end de krav, der normalt stilles til børn i samme alder.

Hvis der fremkommer oplysninger, om at barnet ikke vil kunne håndtere opgaverne, skal kommunen foretage en konkret og individuel vurdering af, om der er særlige behov eller hensyn, der gør sig gældende i forhold til det enkelte barns samlede livssituation og ressourcer samt hvilke opgaver, barnet i forhold til sin modenhed kan forventes at klare.

Som eksempler, hvor det kan være relevant, at kommunen foretager en sådan afvejning af husstandens samlede ressourcer, kan nævnes sager om hjælp til praktiske opgaver i hjemmet, udmåling af timer til borgerstyret personlig assistance og merudgifter.

Principmeddelelse 10-19

Kommunen skal tilbyde hjælp eller støtte til personlig pleje og praktiske opgaver i hjemmet til borgere, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer, har behov for det.

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i, eller om borgeren kan deltage i udførelsen af opgaven. Det betyder, at hvis borgeren har behov for personlig pleje og praktisk hjælp i form af motivering og guidning af en hjælper ved udførelse af opgaverne, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp.

Motivering og guidning ved udførelse af de praktiske og personlige opgaver kan gives efter servicelovens bestemmelse om personlig pleje og praktisk hjælp, når det har sammenhæng med udførelsen af opgaven. Det gælder i de tilfælde, hvor den motiverende snak, guidning mv. om hjælpeopgaven (fx rengøring, bad m.v.) også har forbindelse til selve udførelsen af den praktiske og personlige opgave. Hjælperen er som udgangspunkt til stede under opgaven.

Hvis der er tale om opgaver, som ikke hører under bestemmelsen om personlig pleje eller hjælp til praktiske opgaver, skal kommunen overveje, om der er et hjælpebehov efter servicelovens bestemmelse om socialpædagogisk støtte. Det kan fx være hjælp til posthåndtering, økonomi, planlægning af struktur i hverdagen, egenomsorg mv. Hjælperen behøver ikke nødvendigvis at være til stede under udførelsen af de enkelte opgaver.

Principmeddelelse 31-18:

Kommunernes kvalitetsstandard må ikke udelukke muligheden for at bevilge hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring. Den praktiske hjælp kan omfatte hjælp til større oprydningsopgaver og hovedrengøring, som kun skal ske få gange om året. Det kan være opgaver som fx vask af skabe, paneler eller dørkarme, vask eller afkalkning af fliser i badeværelse, afrimning af fryser mv.

Principmeddelelse 13-16:

Kommunen kan i sin kvalitetsstandard beslutte, at borgere, som er i stand til at benytte tekniske redskaber, som fx online supermarked eller telefonisk varebestilling, ikke kan modtage indkøbsordning. Hvis borgeren selv kan varetage opgaven og dermed er selvhjulpnen, er borgeren ikke berettiget til at modtage praktisk hjælp.

Serviceniveauet, som det er beskrevet i kvalitetsstandarden, skal fraviges, hvis borgerens behov nødvendiggør det. Kommunen skal altid foretage en konkret vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til indkøb. Kommunen skal vurdere, om borgeren er i stand til at benytte de tekniske redskaber. Kommunen skal sørge for, at borgere, der ikke selv kan foretage indkøb, får bevilget den nødvendige praktiske hjælp til varetagelse af opgaven, herunder indkøbsordning.

Hvis borgeren selvstændigt kan bestille varer telefonisk eller via online supermarkeder, er borgeren ikke omfattet af personkredsen for praktisk hjælp. Kommunen er derfor ikke forpligtet til at betale for vareudbringning af varer bestilt telefonisk eller via online supermarkeder.

Principmeddelelse 54-15

Der er ikke i serviceloven præcise beskrivelser af hvilke normer, der gælder for rengøring. Der er i kommunens kvalitetsstandard generel serviceinformation om rengøring til borgerne i kommunen. Et afslag på hjælp til rengøring, fordi en borger kan gøre rent fordelt over flere uger, er som udgangspunkt ikke i strid med servicelovens formål. Hjælp efter serviceloven skal dog altid tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov og forudsætninger. En kommune kan godt give afslag på hjælp til rengøring, selvom der er behov for at fordele rengøringen over flere uger, hvis borgeren har mulighed for at leve et så normalt liv som muligt, herunder er i stand til at passe et arbejde.

Principmeddelelse 82-12:

Personlig hjælp og pleje mv. tildeles efter en individuel behovsvurdering for at styrke den enkeltes funktionsmuligheder eller kompensere for nedsat funktionsevne, der kan skyldes fysiske, psykiske (og eller) sociale årsager og som betyder, at den enkelte ikke kan fungere optimalt i dagligdagen eller i relation til omgivelserne.

Kommunens serviceniveau er udgangspunktet for, hvad borgeren kan forvente af hjælp. Serviceniveauet skal fraviges i de tilfælde, hvor borgerens behov nødvendiggør dette. Der skal altid foretages en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for hjælp.

Ud over objektive kriterier - eksempelvis særlige helbredsmæssige forhold hos borgeren - skal også subjektivt prægede forhold indgå i vurderingen af borgerens behov, såsom borgerens værdighed, integritet og personlige glæde ved at leve i et rent hjem og især borgerens mulighed for at leve et så normalt liv som muligt, herunder et socialt liv. Vi henviser til principmeddelelse 82-12.

Principmeddelelse 83-12:

En kommune er berettiget til at give afslag på fortsat praktisk hjælp med henvisning til, at borgeren kan benytte mindre belastende arbejdsstillinger, dele opgaverne op eller gøre brug af andre redskaber eller teknologiske hjælpemidler, som fx en robotstøvsuger.

VIII. De konkrete sager:

Personkreds:

Sag 1: Hjemvisning – kommunen giver afslag på praktisk hjælp til madlavning og yderligere gulvrensning med henvisning til, at borgeren kan varetage opgaverne selv. Sagen er utilstrækkeligt oplyst. Kommunen skal lave en reel funktionsevnevurdering af, om borgeren kan betjene en moppe og lave mad.

Sag 2: Stadfæstelse – afslag på praktisk hjælp til at tjekke for gammel/spildt mad i køleskab, tjekke renlighed af toiletkumme og tjekke tøj for pletter. Borgeren er stærk svagsynet. Han er bevilget praktisk hjælp til gulvrensning, badeværelsesrensning og skift af sengetøj, vaskeriordning og årlig hovedrensning. De ansøgte opgaver er ikke nødvendige for, at borgeren kan fungere optimalt i dagligdagen eller i relation til omgivelserne.

Sag 3: Stadfæstelse – afslag på støvsugning og gulvvask. Der er tale om førstegangsansøgning. Borgeren er selvhjulpne og sagen er tilstrækkelig oplyst.

Sag 4: Stadfæstelse – ophør af støvsugning hver 2. uge men bevilges hver 3. uge. Sagen er tilstrækkelig oplyst.

Personkreds mere hensigtsmæssige arbejdsstillinger/opdeling af opgaven:

Sag 5: Stadfæstelse – borgeren kan selv klare de praktiske opgaver ved at dele dem op over længere tid.

Personkreds tekniske hjælpemidler:

Sag 6 og 7: Stadfæstelse og hjemvisning.

Stadfæstelse af hjælp til støvsugning – borgerens behov for støvsugning kan opfyldes ved at benytte en robotstøvsuger. Se principmeddelelserne 82-12, 54-15, 83-12.

Hjemvisning af hjælp til tøjvask – kommunen skal undersøge behovet for praktisk hjælp til tøjvask på ny. Kommunen kan ikke lægge til grund, at borgeren selv kan vaske tøj, hvis borgeren havde en vaskemaskine i bolig, når borgeren ikke har en vaskemaskine.

Sag 8: Stadfæstelse - borgeren er ikke omfattet af personkredsen for praktisk hjælp til støvsugning, gulvvask og skift af sengetøj, da borgeren kan varetage opgaverne, hvis de deles op over to dage ca. hver anden uge og der foretages pauser.

Udmåling:

Sag 9: Stadfæstelse – borgeren er kompenseret for sit behov for rengøring med kommunens bevilling. Der har tidligere været problemer med skimmelsvamp ved vinduer, som nu er håndteret ved udskiftning af alle gummilister i vinduer og bevilling af elektrisk vinduesåbner og automatisk døråbner. Der er ikke oplysninger om, at der aktuelt er problemer med skimmelsvamp, som medfører øget behov for rengøring.

Hustandens ressourcer:

Sag 10: Stadfæstelse – afslag på hjælp til rengøring og anden praktisk hjælp. Borgeren er i stand til at tage del i husstandens opgaver. Der er en forholdsmæssig rimelig fordeling af opgaverne mellem borgeren og ægtefællen. Se principmeddelelserne 3-19, 82-12, 54-15, 83-12.

Sag 11: Stadfæstelse – borgeren er – for det meste – selvhjulpen i de ansøgte ydelser. Kommunen har vejledt borgeren i andre og mere hensigtsmæssige metoder, hvor borgeren har haft særlige vanskeligheder. Kommunen bevilger hjælp til rengøring, hvor borgeren grundet sin funktionsnedsættelse ikke er i stand til at varetage dette. Kommunen har foretaget observationer i hjemmet, som bl.a. har vist at borgeren i stort omfang selv er i stand til at varetage sin personlige pleje og mange af de praktiske opgaver, som der søges om hjælp til.

Sag 12: Stadfæstelse – borgeren er kompenseret for sit behov for hjælp til hårvask m.v., indkøb, tilberedning af frokost og praktiske opgaver i hjemmet med den bevilgede hjælp. Der er en rask ægtefælle og et rask barn i hjemmet. Redning af seng og madplan er derfor ikke nødvendige opgaver. Borgeren tilbydes vaskeordning, da borgeren ikke har vaskemaskine i boligen. Borgeren får vejledning om madserviceordning, da borgeren ikke kan deltage i nogle dele af madlavning.

Sag 13: Stadfæstelse - afslag på ansøgning om hjælp til rengøring af enkelte rum. Borgeren og dennes samlever kan i fællesskab varetage hjemmets praktiske opgaver ved at prioritere hustandens ressourcer og benytte tekniske hjælpemidler.

